

Πρόλογος

Οι μελέτες που περιλαμβάνονται στο ειδικό αυτό τεύχος προέρχονται από το Επιστημονικό Συμπόσιο που διοργάνωσε, με την πρωτοβουλία και ευθύνη του υποφαινομένου, το Εργαστήριο Γενικής Ψυχολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης στις 11-13 Οκτωβρίου 1996 στο Ρέθυμνο. Θέμα του Συμποσίου ήταν: *Μεθοδολογικά θέματα έρευνας στη σύγχρονη Ψυχολογία*. Μέρος των εργασιών που παρουσιάστηκαν στο Συμπόσιο συγκαταλέγονται στο τεύχος αυτό με τον ομώνυμο με το Συμπόσιο τίτλο.

Πρόκειται για εργασίες που αναφέρονται σε γενικότερα θέματα, όπως η *Μέτρηση των Ανθρώπινων Χαρακτηριστικών* (εργασία του Α. Κάντα), η σύζευξη νέων θεωρητικών κατευθύνσεων, όπως η θεωρία του χάους, με θέματα *Μέτρησης της Ανθρώπινης Συμπεριφοράς* (εργασία των Ν. Γ. Παπαδόπουλου και Π. Σταμπουλίδη) και ειδικότερα θέματα, που αφορούν μεθόδους έρευνας επιμέρους κλάδων της σύγχρονης Ψυχολογίας, όπως *Γενικής Ψυχολογίας* (εργασία του V. Sarris), *Γνωστικής Ψυχολογίας* (της Α. Ευκλείδη), *Διαφορικής Ψυχολογίας* (εργασία του Δ. Αλεξόπουλου), *Κλινικής Ψυχολογίας* (εργασία του Ι. Νέστορος), *Εξελεκτικής Ψυχολογίας* (εργασία των Η. Μπεζεβέγκη και Β. Παυλόπουλου), και *Ειδικών Μεθόδων Επεξεργασίας-Ανάλυσης* (εργασίες των Γρ. Κιοσσόγλου και Β. Βασδέκη). Μάλιστα, σε αρκετές από τις παραπάνω εργασίες αναφέρονται και άμεσα ερευνητικά πορίσματα με ενδεικτικά στοιχεία αξιοπιστίας των μεθόδων και γίνονται επισημάνσεις αξιολόγησης των διαγραφόμενων τάσεων.

Η δημοσίευση εργασιών που αφορούν θέματα μεθόδων έρευνας στη σύγχρονη Ψυχολογία είναι ένα σοβαρό και ιδιαίτερα επίκαιρο τον τελευταίο καιρό θέμα. Και τούτο γιατί φαίνεται να υπάρχει κάποια σύγχυση ή και άγνοια, στο ευρύ τουλάχιστον κοινό, σε σχέση με το τι μπορεί να προσφέρει η Ψυχολογία και οι μέθοδοί της. Η ενδεχόμενη σύγχυση μπορεί να οφείλεται στην ποικιλία των μεθόδων (κάτι που είναι φανερό και στις εργασίες του τεύχους αυτού), η οποία δεν είναι άσχετη προς την ποικιλία και την πολλαπλότητα του αντικειμένου της, δηλαδή της ανθρώπινης κυρίως συμπεριφοράς. Τα παραπάνω μπορούν να εξηγήσουν ίσως και απόψεις που έχουν διατυπωθεί και οι οποίες φθάνουν ακόμη και στα δύο αντίθετα άκρα: Για ορισμένους η Ψυχολογία μπορεί να προσφέρει πολλά και να είναι απόλυτα αποτελεσματική, για άλλους, όμως, δεν μπορεί παρά ελάχιστα ή σχεδόν τίποτε να προσφέρει.

Οι εργασίες που ακολουθούν μπορεί να βοηθήσουν να εκτιμήσει κανείς, ειδικός ή μη, καλύτερα και ουσιαστικότερα τις δυνατότητες της σύγχρονης Ψυχολογίας και των μεθόδων της. Όμως θα πρέπει να τονιστεί ότι το πρόβλημα δε βρίσκεται μόνο στη δομή και την πληρότητα των μεθόδων, αλλά και στην ορθή χρήση και εφαρμογή τους, όπως πολύ χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ο Ολλανδός καθηγητής Dreth στο Διεθνές Συνέδριο Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας στο Μόναχο το 1978, σχετικά με τη μέθοδο των δοκιμασιών (τεστ) στην Ψυχολογία, με τη φράση: Η (απορριπτική) κριτική των τεστ είναι κριτική κακών τεστ ή καλών τεστ που χρησιμοποιήθηκαν κακώς. Το ίδιο θα μπορούσε να πει κανείς γενικά για όλες τις μεθόδους έρευνας στην Ψυχολογία. Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι χρειάζονται όχι μόνο επιστημονικά έγκυρες και αξιόπιστες μέθοδοι, αλλά βαθιά και πλήρης γνώση αυτών και ακόμη η ορθή εφαρμογή τους, διότι αυτή εγγυάται την εγκυρότητα της γνώσης.

Τα παραπάνω αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, αν λάβει κανείς υπόψη τη σχέση των μεθόδων έρευνας με την επιστημονική γνώση. Η σχέση αυτή καθορίζεται με σαφήνεια από τον κλασικό για την ψυχολογική έρευνα ρώσο επιστήμονα Πάβλοφ, που σημειώνει σχετικά: Η επιστήμη προχωρεί με αποσπασματικές ενέργειες, ανάλογα με τις επιτυχίες που προσεγγίζονται με τη χρήση μεθόδων. Με κάθε βήμα προόδου, προσεγγίζουμε κορυφές διαρκώς υψηλότερες, από όπου ανοίγονται πιο ευρείς ορίζοντες. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επισημανθεί ακόμη η άμεση σχέση των μεθόδων έρευνας με τη θεωρία

VIII ♦ Πρόλογος

και την πράξη, στοιχεία που από ορισμένους παριστάνονται σχηματικά με τις γωνίες ενός τριγώνου. Η θεωρία δεν μπορεί παρά να είναι πάντοτε ανοικτή σε μια αναθεώρηση και αλλαγή μέσω εμπειρικής έρευνας, οι διαπιστώσεις της οποίας θα οδηγήσουν σε νέες αποφάσεις ή σε νέες πρακτικές εφαρμογές. Η θεωρία αποτελεί συμπύκνωση της πράξης και διορθώνεται με την εφαρμογή της, με (νέα) πράξη, η οποία ελέγχει την ορθότητα της θεωρίας, σύμφωνα με τον Kourganoff.

Ο επιμελητής της έκδοσης εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες στην καθηγήτρια και Πρόεδρο του Τμήματος Ψυχολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Αναστασία Κωσταρίδου-Ευκλείδη, διευθύντρια σύνταξης του περιοδικού ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, για το ενδιαφέρον και την πολλή της συμμετοχή στην προετοιμασία της έκδοσης των εργασιών που περιλαμβάνονται στο τεύχος αυτό, όπως επίσης και στους συντάκτες των διάφορων μελετών του τεύχους, που πρόθυμα ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας να στείλουν τις εργασίες τους στη μορφή που θα μπορούσαν να δημοσιευθούν στο ειδικό αυτό τεύχος του περιοδικού.

Νικόλαος Γ. Παπαδόπουλος
Επιμελητής Έκδοσης
Σεπτέμβριος 1997